

Süt Ürünleri Tüketimi ile Yumurtalık Kanseri İlişkisi

Oğuz Gürsoy & Özer Kınık

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Süt Teknolojisi Bölümü, Bornova, İzmir

Günümüzün en önemli sağlık sorunlarından biri olan kanser, hücre değişiminin ve çoğalmasının kontrolden çıkması ile gelişen bir hastalıktır (Anonymous, 2004a). Kanselerin yaklaşık %80-90'ı çevresel ve/veya davranış faktörlerinden kaynaklanmakta ve önlenibilme potansiyelleri bulunmaktadır. Kalıtım yoluyla kanser meydana gelme olasılığı çevresel faktörlere oranla oldukça azdır (Anonymous, 2004b). Kanser, Türkiye'de 1982 yılında 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun 57. maddesi gereğince "bildirimi zorunlu hastalıklar listesi"ne alınmasına rağmen ülkemizde gerçek kanser insidansı (görülme sıklığı) tam olarak bilinmemektedir (Anonymous, 2004c). Türk Kanser Derneği tarafından ülkemizde her yıl 150 000 kişinin kansere yakalandığı tahmin edilmektedir. Türkiye'de 1970'li yıllarda sebebi bilinen ölümler arasında 4. sırada yer alan kanser, son yıllarda kardiyovasküler sistem hastalıklarından sonra 2. sıraya yükselmiştir. Akciğer, prostat, bağırsak, meme ve uterus kanserleri ülkemizde son yıllarda artış eğilimi gösteren kanser türleri arasında yer almaktadır (Anonymous, 2004b).

Kanser riski açısından çevresel faktörler içerisinde değerlendirilen diyet, bazı kanser türlerinin gelişim riskini etkileyebilen önemli bir faktördür. Beslenme ile ilgili faktörler kanserden korunmayı arttırabilir yada kanser oluşum riskinin azaltılmasında etkili olabilir. Yapılan epidemiyolojik çalışmalar kanserden kaynaklanan ölümlerin yaklaşık %35'inin diyet ile ilgili olduğunu göstermiştir (Doll, 1992). Diyetin dünyadaki bütün kanserlerin %33'ünden sorumlu olduğu tahmin edilmektedir (Wetherilt, 2004), ancak kanser etiolojisinde diyetin rolünün kesin olarak belirlenmesi zordur. Zira gıda maddelerinin içerdiği bileşenlerin bazıları kansere neden olabilirken bazıları da kanserden korunmayı sağlayabilmektedir (Rogelj, 2000).

Kanser ile gıda maddeleri ve gıda bileşenlerinin tüketimi arasındaki ilişkiler oldukça karmaşıktır. Örneğin gıda bileşenlerinden selenyum, E vitamini ve likopen'in prostat kanserine karşı potansiyel bir koruma sağlayabileceği bildirilirken, yüksek kalsiyum alımının prostat kanseri riskini arttırabileceği belirtilmektedir. Yine et, alkollü içecekler ve süt ürünlerinin spesifik tüketimiyle prostat kanseri riskinin artabileceği yada bu ürünlerin kanser riskini etkilemeyeceği belirtilmektedir (Dagnelie et al., 2004). Ancak söz konusu veriler gruplara göre farklılıklar gösterebilmektedir ve tartışmaya açıktır. Benzer şekilde süt ve ürünleri yada bu ürünlerin bileşiminde bulunan mikro ve makro besin öğelerinin kanser türleri üzerine etkileri hakkında farklı görüş ve hipotezler bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar

tarafından beyaz peynir tüketiminin yüksek olduğu ülkelerde göğüs kanseri riskinin daha az olduğuna dair bazı istatistiksel verilere dikkat çekilmektedir (Zlatanos et al., 2002). Bu istatistiksel bilgiye zıt olarak Outwater et al. (1997), süt ürünleri tüketiminin muhtemel bazı mekanizmalarla göğüs kanseri oluşumunu teşvik ettiğini ifade etmektedir. Yine süt tüketimi yoluyla yüksek miktarda kalsiyum alımının kolon kanseri riskini azaltabileceği iddia edilmektedir (Cho et al., 2004). Ancak son yıllarda yapılan vaka kontrol çalışmaları ve geniş kapsamlı bazı araştırmalar kolon kanseri ile süt ve ürünleri yoluyla kalsiyum alımı arasındaki ilişkinin kesin olmadığını göstermektedir.

Yumurtalık kanseri kadınlarda en sık görülen kanserler arasında beşinci sırada yer almaktadır. Amerika'da her yıl 25000 kadına yumurtalık kanseri teşhisi konmakta ve her yıl yaklaşık 16000 kadın yumurtalık kanserinden ölmektedir (Anonymous, 2004d). Türkiye'de 1992'de (İzmir'de) kurulan ilk nüfus tabanlı kanser kayıt sisteminin 1993-1994 yıllarına ait insidans verilerine göre yumurtalık kanseri kadınlarda görülme sıklığı açısından yüzde 5.9 değerinde bulunmuş ve en sık görülen 3. kanser türü olarak değerlendirilmiştir (Anonymous, 2004c).

Kadınlar uterus'un her iki yanında bulunan 2 adet yumurtalığa sahiptirler. Yaklaşık bir badem büyüklüğünde olan yumurtalıklar; kadınlık hormonları olan östrojen ve progesteron ile yumurtaları üretmektedirler. Yumurtalık kanseri; bir yada her iki yumurtalıkta kontrolsüz ve anormal biçimde hücre büyümesi ve tümör oluşumu durumunda meydana gelmektedir. Genetik mutasyonlar, aile geçmişi, yaş, kısırlık, doğum yapısı yapmama durumu, yumurtalık kistleri, menopoz sonrası hormon değişimi tedavisi ve erken yetişkinlik döneminde obezite (18 yaş civarında) gibi çok sayıda faktörün yumurtalık kanseri riskini arttırabileceği bildirilmektedir (Anonymous, 2004d).

Süt ve süt ürünleri tüketimiyle yumurtalık kanseri riskinin artabileceğine dair ilk hipotez 1980 yılının sonlarında ortaya atılmıştır (Cramer, 1989). Bu hipotezde süt ürünlerinde bulunan laktozun belirtilen etkiden sorumlu olabileceği bildirilmektedir. Söz konusu hipotez yüksek süt ve ürünleri tüketimi olan bölgelerde yumurtalık kanserlerinin daha yüksek oranda görülmesi ve yine galaktozemia'lı kadınlarda yumurtalık kanserlerinin daha sık görülmesi ile desteklenmiştir. Günümüze kadar yapılan çok sayıda vaka kontrol çalışmasında, yüksek miktarda süt ve süt ürünleri ve laktoz tüketimi ile

Konu ile ilgili olarak yapılan çalışma sonuçları birbiriyle farklılıklar göstermektedir. Yapılan ilk çalışmalarda süt ürünleri tüketiminin kanser riskini arttırabileceği belirlenmişken, son yıllarda yapılan çalışmalarda ise süt ürünlerinin kanser riskini arttırıcı bir etkisi tespit edilmemiştir. Yine son yıllarda yapılan bazı çalışmalarda süt ve ürünlerinin fazla miktarda tüketimiyle (özellikle düşük yağlı süt) yüksek seviyede kalsiyum ve laktoz alımının yumurtalık kanseri riskini azaltabileceği ifade edilmektedir (Bertone, 2003). Ancak etkinin mekanizmasının ve hangi süt komponentinin etkiden sorumlu olduğunun tam olarak bilinmemesi, diyetin komple değerlendirilmemesi, çalışmanın vaka kontrol çalışması olması ve konuya paralel çalışmaların azlığı nedeniyle tıp uzmanları tarafından söz konusu bulgu spekülasyon olarak değerlendirilmekte ve daha fazla ve iyi dizayn edilmiş çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Görüldüğü gibi diğer bir çok kanser türünde olduğu gibi yumurtalık kanseri ile süt ve süt ürünleri tüketimi ilişkisi hakkında da henüz kesin veriler bulunmamaktadır. Konu ile ilgili araştırma bulguları ve hipotezler halen tartışılmaktadır. Ancak son yıllarda elde edilen bazı veriler, sağlık ve beslenme açısından tartışılmaz öneme sahip süt ve süt ürünlerinin düzenli tüketiminin yumurtalık kanseri ve diğer bazı kanser risklerini azaltabileceğine işaret etmektedir.

KAYNAKLAR

Anonymous, 2004a. http://www.kanser-merkezi.com/kanser_nedir.htm. Ulaşım Kasım 2004.

Anonymous, 2004b. <http://www.genetikbilimi.com/genbilim/kansernedir.htm>. Ulaşım Kasım 2004.

Anonymous, 2004c. Kanser istatistikleri. (<http://www.turkcancer.org>). Ulaşım Kasım 2004.

Anonymous (Mayo Clinic staff) 2004d. <http://www.mayoclinic.com>. Ulaşım: 18.11.2004

Bertone, E.R., 2003. High consumption of dairy products was associated with reduced risk of ovarian cancer. Evidence-based Obstetrics and Gynecol. 5: 44-45.

Cho, E., Smith-Warner, S.A., Spiegelman, D., Beeson, L.W., van den Brandt, P.A., Colditz, G.A., Folsom, A.R., Fraser, G.E., Freudenheim, J.L., Giovannucci, E., Goldbohm, R.A., Graham, S., Miller, A.B., Pietinen, P., Potter, J.D., Rohan, T.E., Terry, P., Toniolo, P., Virtanen, M.J., Willett, W.C., Wolk, A., Wu, K., Yaun, S-S., Zeleniuch-Jacquotte, A., Hunter, D.J., 2004. Dairy foods, calcium, and colorectal cancer: a pooled analysis of 10 cohort studies. J. National Cancer Inst. 96(13): 1015.

Cramer, D.V., Lactase persistence and milk consumption as determinants of ovarian cancer risk. Am. J. Epidemiol. 130: 904-910.

Dagnelie, P.C., Schuurman, A.G., Goldbohm, R.A., Van Den Brandt, P.A., 2004. Diet, anthropometric measures and prostate cancer risk: a review of prospective cohort and intervention studies. BJU International 93: 1139-1150.

Goodman, M.T., Wu, A.H., Tung, K.H., McDuffie, K., Nomura, A.M.Y., Terada, K., Wilkens, L.R., Murphy, S. and Hankin, J.H. (2003). Association of dairy products, lactose, and calcium with the risk of ovarian cancer. Am. J. Epidemiol. 156: 148.

Outwater, J.L., Nicholson, A., Barnard, N., 1997. Dairy products and breast cancer: the IGF-I, estrogen, and bGH hypothesis. Medical Hypotheses 48: 453-461.

Zlatanos, S., Laskaridis, K., Feist, C. and Sagredos, A., 2002. CLA content and fatty acid composition of Greek Feta and hard cheeses.

4. GIDA MÜHENDİSLİĞİ KONGRESİ

29/30 Eylül , 1 Ekim 2005 - ANKARA

İLETİŞİM

TMMOB Gıda Mühendisleri Odası
Sümer 2. Sokak No: 36/15 06650 Kızılay / ANKARA
TEL: 0 312 232 40 39 FAX: 0 312 232 40 57
e-posta: gidamokongre@gidamo.org.tr
www.gidamo.org.tr